

Te Reo Tipu

Nā Tonga Kārena,
Nō Tūhoe, Taranaki

Ko Elena rāua ko Mama (nō Tahiti) e whakaari mai ana i te pō o te whakataetae tautohetohe.

He matemateāone, he kaniāwhea, he kōnakitanga nō te arohā mō te reo tipu i rauhi ai ngā rākau taumatua ki Te Tumu Herenga Waka ki te Whare Wānanga o Wikitoria otirā, kia poutūmārō anō ai te reo mai kore e eke ai ki te wā i houkura ai te mana tangata, anō nei ko taua kōki, ko taua takitakiō a ngā manu i whakaturituri ai i te wao tapunui o Tāne.

Ko te ōkaka nui i whakaoromaki haere ai i te titiro o tēnā me tēnā, kia noho ko te reo māori ake hei reo tipu. Heoi, koia nei te kaupapa matua i whakatārewahia, hei taupua mō ngā manu kōrero i ahu mai ai i wētahi o ngā moutere o te Moana-nui-a-Kiwa. Inā rā, he huihuinga tuawhitu tēnei mō rātau, ka mutu, he nui whakahirahira ngā kōrero i puta i a rātau mō te āhua o tō rātau nā reo. Ko wētahi, kei te matahītauā, ko wētahi

– kāore i te matahītauā, engari me ki, kei te warea tonuhia wētahi ki te mahi o te whakatākirikiri i te kahu o Wikitoria, ā, ka āhua maninōhea ki te kaupare atu i ngā maikuku roroa o te Kāwana. I pēneitia ai, i te āhua rerekē o te momo taupokitanga i pēhia iho ai i te mana o tēnā me tēnā, ka mutu, kārekau kē i pēnei ki Aotearoa nei te āhua o te pupuri. Hua atu, kei te mārama kehokeho a ngai tāua ko hea rā anō te wāhi hei kōkirikiri ake i ngā rangatū o te reo, ākene pea, he roa rawa nō te Māori e tātāwhāinga ana, e whakapātaritari ana, kia noho whakapoute-tua-rongo te reo, otirā, kia ūhia mai ki tōna anō tapu, kati ake ko taua mea rā i hopohopongia ai i ō tātau tipuna.

Ahakoia he pēhea te pupuri i ngā ōhāki o raurangi, ko tētahi puipuiaki nui i hua mai i tēnei wānanga ko te mahi ngātahi o Te

Taura Whiri i te Reo Māori me Te Kawa a Māui ki Wikitoria. Ka riro mā te ngākau hihiko, mā te ngākau mārama e aratakina ai ngā mahi, ā ka whakaratoa ko te manaaki me te atawhai hei kai mā ngā manuwhiri. I tua atu i tēnei, he nui hoki ngā mahi-ā-tinana, me ngā mahi-ā-wairua, i ātahungia ai te aroha o tēnā o tēnā ki te kaupapa o te reo, otirā, ka tū tētahi whakataetae tautohetohe i kitea ai ngā mahi whakametomoto a ngā kaitautohe. Ka whakaatu mai Te Poari Matua o te Kōhanga Reo i te whanaketanga o tēnei taonga nui a te iwi Māori. Ka mātakitaki hoki i te whakaaturanga ko Te Tangata Whai Rawa o Wēniti. Heoi anō, nō te whakakapinga o te hui ka hoki ērā tōtara whakarangiora ki ō rātau kāinga ake kia maninikura anō ai ō rātau nā reo tipu.

Ko ngā kaiwhakawā o te whakataetae tautohetohe (mai i te taha mauī) ko Te Haumihiata Mason rātou ko Te Ripowai Higgins, ko Joe Williams.